

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אתנח, סליק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב – מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – תיקש; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מוציאה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מוציאה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

תבנית אולא (גרשיים או אולא-גרש) – יצא מן הכלל (דרגא) תביר – לידון בדבר אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר.

1.1 ויקרא קדשים יט,א

ויקרא קדשים יט,ב: דְבַר אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים קְדָשִׁים תִּהְיֶה כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי הוּא אֱלֹהִים:

תו"כ בפירושו רש"י (ב) דְבַר אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל - מלמד שנאמרה פרשה זו ב'הקהל', מפני שרוב גופי תורה תלויין בה (ראה תו"כ קדושים פרשתא א,א). **קְדָשִׁים תִּהְיֶה** - הוּו פרושים מן העריות ומן העבירה; שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה: "אשה זונה וחללה" וגו' "אני ה' מקדשכם" (וי' כא,ז-ח); "ולא יחלל זרעו..." אני ה' מקדשו" (שם, טו); "קדושים יהיו... אשה זונה וחללה" וגו' (שם, ו-ז).

ע"פ פירושו התורה והמצוה לתו"כ יובן כי דְבַר - גרשיים – כעין יצא מן הכלל, כי שלא כמו בפרשות אחרות בהן נאמר קודם לאהרן ואח"כ לבניו ואח"כ לזקנים ואח"כ לעם, כאן ע"פ תו"כ נאמרה בהקהל מפני שרוב גופי תורה תלויים בה, **מלבי"ם** - הקהיל את כולם ביחד (כל ישראל גברים נשים וטף והסנהדרין בראשון) כי פרשה זו רובה גופי תורה, פ"י מצוות רבות שצריך לדעתם ולקיימם כפי הגוף והפשט כולם בשוה.

דְבַר אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – גרשיים ... תביר, כעין יצא להקל ולהחמיר, פירש **רבי יוסף בכור שור** ... **אֲנִי הוּא אֱלֹהִים**, כלומר: לשם שמים תעשו מה שתעשו; ולשם שמים תיראו אותם, ולשם שמים תשמרו שבת ולשם שמים תחללוה, כמו שפירשו רבותינו (ראה תו"כ קדושים פרשתא א,י), שאם יאמר לך אביך לעבור על דברי תורה, אל תשמע, שאתה והוא חייבין בכבודי; ולשם שמים תחללו שבת, כגון לחולה ולפקח את הגל. כדכתיב "ולבך תשית לדעת" (משלי כב,יז), וכמו שאמרו רבותינו (משנה אבות ב,יב): וכל מעשיך יהיו לשם שמים.

רמב"ן ... וכן שנו שם (תו"כ שמיני פרשתא י פרק יב,ג): "והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני" (וי' יא,מד) - כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים. ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב (רש"י), אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים 'פרושים'.
ע"פ **רמב"ן** פרושים מן המותרות יגביל עצמו גם באשתו, באוכל, ביי, יפרוש מטומאה, נקיות ידיו וגופו, פרוש מהמון בני אדם המלכלכים עצמם במותרות וכיעורים, יעשה הישר והטוב ולפנים משורת הדין, לרצון חבריו, שבייתה מטרחות בשבת.

אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים - דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חל הענין, כמו שפירש **מלבי"ם בתו"כ** - הקהיל את כולם ביחד (גברים נשים וטף והסנהדרין) כי פרשה זו רובה גופי תורה, פ"י מצוות רבות שצריך לדעתם ולקיימם כפי הגוף והפשט כולם בשוה.
בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – תביר, וְאִמְרַת אֱלֹהִים – מרכא טפחא, יתור לרבות באזהרות בית דין שיזהירו לבני ישראל, קְדָשִׁים תִּהְיֶה – מונח אתנה, רבוי בהגבלות, הגבילו גם במותר לכם, וכך תרבו קדושתכם.

אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת - דרגא, אפשר כי מצביע אל פרשת "אחרי מות" שעסקה באזהרות מפני תועבות שונות שלא ידמו לעמי מצרים וכן נענו שגם אותן אזהרות באות לרבות קדושת בני ישראל

דְבַר אֱלֹהִים-כָּל-עֲרַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – גרשיים ... תביר, אם נשער שכאן זה כעין מידה י' ממידות רבי ישמעאל בן רבי יוסי הגלילי יצא מענינו לידון בענין אחר שלא כענינו יצא להקל ולהחמיר, אזי הענין בסיפא של פרשת "אחרי מות" היו אזהרות מפני תועבות של איסורים. יוצא ענין קְדָשִׁים תִּהְיֶה על איסורים ועוסק באזהרת פרישה – הגבלה במותר.

ויקרא קדושים יט,ט: וּבְקִצְרְכֶם אֶת-קִצְיֹר אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ לִקְצֹר וּלְקַט קִצְיֹרָה לֹא תִלְקַט:

לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה ההלכה, ואלו מקומות שונים בשדה כנאמר ב- **גמרא ירושלמי פאה פ"א ה"ג** ... נותנין פאה מתחילת השדה ומאמצעה רבי שמעון אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור וגו'.
מ- **וּלְקַט קִצְיֹרָה** - מרכא טפחא אחרי אתנה הבא לאפין בלימוד סמוכין את הקרא שלפניו. כשם שהלקט פטור ממעשרות (כנראה תרו"מ) כך גם הפאה פטורה מהם אף שהיא במחובר ותלוש (חתוך מהקרקע בכל אופן) והלקט רק בתלוש (קצור)

ומשני מקראות בשרש קצ"ר "רבי יוסי בשם רבי יהושע בן לוי: **וּבְקִצְרְכֶם** מה תלמוד לומר **לִקְצֹר** - אלא אחת לגבוה ואחד להדיוט" ולכן אין משאירים פאה בשדה מוקדשת.
וּבְקִצְרְכֶם אֶת-קִצְיֹר אֲרֻצְכֶם – פשטא מונח זקף-קטן,
לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ – דרגא תביר מרכא טפחא, **לִקְצֹר** – אתנה, אפשר כי תביר או אתנה הגבילו את הלאו "לא תכלה פאת שדה" רק לשדה הדיוט, יצא שדה שהוקדש לגבוה ואין משאירים בו פאה, וכשם שאין משאירים בו פאה כך גם קבוצת הפרטים האחרת (לקט ושכחה) השייכת לשדה הדיוט לא שייכת בשדה מוקדש לגבוה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תפצית ההשעיות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מניין; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' עשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב – מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = ג'רש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ויקרא קדושים יט,ג: לא-תעשק את-רעהך ולא תנגול – לא-תלין פעלת שכיר אתה עד-בקר:
דברים כי תצא כד,יד – טו: ס [יד] לא-תעשק שכיר עני ואביון מאתיך או מגרף אשר בארצה בשעריך:
[טו] ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את-נפשו
ולא יקרא עליך אל-ה' והנה בה חטא: ס

ספרא קדושים פר' ב' (ט) לא-תעשק את-רעהך. יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר תלמוד לומר **ולא תנגול**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. ואיזה זה הכובש שכר שכיר.

(יט,ג) לא-תעשק את-רעהך – מרכא טפחא, (א) מרכא טפחא, יתור לרבות כל אדם בלא תעשק, (ב) טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, ולפרש כי לא תעשוק זה הוא **בממון** כנאמר בת"כ **ולא תנגול**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. **ולא תנגול** – מונח אתנח, רבוי והגבלה, ריבה בסוגי ממון והגביל את הכתוב כאן ע"פ **ת"כ** ואיזה זה הכובש שכר שכיר.

יש בכיכוש שכר שכיר שתי הלנות

- (א) ב-(וי' קד' יט,ג) הלנת לילה לשכיר יום שתשלמו עד עמוד השחר
- (ב) ב-(דב' כ"ת כד,טו) הלנת יום לשכיר לילה שתשלמו עד שקיעת החמה או עד צאת הכוכבים שאחריו.

במה נבדלים אופני השכירות לגבי **לא-תלין פעלת שכיר אתה** ?

החפץ חיים הביא דעות בשו"ע שלא עובר בשכירות קרקעות. בנוסף **(דב' תצא כד,טו) ביומו** – תרסא, מלמד על שיעורי זמן ומידרוג מתי השוכר עובר **לא-תלין** ומתי אינו עובר. **לא-תלין** – מקף כרב-מצב ההלנה (א) אם השכיר עמד בתנאים של דרישת השכר (דרש בזמן, נשכר ע"י בעל הבית) (ב) אם השכיר לא עמד בתנאים של דרישת השכר.
 לגבי מצב (א) תנאי דרישת השכר שיש בה הלנה הם:

מהכתוב **(וי' קד' יט,ג) שכיר אתה** נלמד (א) שאם השכיר אינו דורש שכרו בזמנו, אין בעל הבית עובר, (ב) אם בעל הבית שכר הפועל באמצעות שליח, וגם שכירות בהמה וגם שכירות כלים אינו עובר ב- **לא-תלין** ואינו עובר ב-**(דב' תצא כד,טו) ולא-תבוא עליו השמש** ולא בעשה **ביומו תתן שכרו** אבל עובר בלא תעשוק.

עד-בקר – מקף כרב-מצב (א) הנץ (ב) עלות השחר, **עד-בקר** – סלוק מגביל לומר לא עד הנץ אלא עד עלות השחר, אבל בחומש דברים לגבי שכירות לילה דווקא האריך בזמן התשלום **(דב' תצא כד,טו) ולא-תבוא עליו השמש** – שלכתחילה עד שקיעה ובדיעבד עד צאת הכוכבים.

רש"י (וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעהך – זה הכובש שכר שכיר (ראה **תו"כ קדושים פרשתא ב,ט**). וע"פ תו"כ הנ"ל הכובש שכר שכיר עובר בחמש לאו ואחד עשה והמונח רביע המרמז לכך נמצא בתבנית הטעמים לקרא **(דב' תצא כד,יד) ולא-תבוא עליו השמש** – דרגא מונח רביע, כאשר הדרגא מקשר אלפניו ל**(דב' תצא כד,יד) לא-תעשק שכיר** ובלשון דומה ב-**(וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעהך** (כעין היקש מזה לזה)

עליו השמש – מונח רביע, אפשר מרמז ל- **תו"כ קדושים פרשתא ב,ט** הכובש שכר שכיר עובר בחמש לאו ואחד עשה

- (א) כל סוג שכיר מהנ"ל ששכרו בעל הבית עצמו עובר בלא תלין, לעומתו כל סוג שכיר ששכרו ע"י שליח, לא עובר.
- (ב) כמו-כן אם השכיר תבע שכרו בזמן בעל הבית עובר, אם השכיר לא תבע שכרו בזמן בעל הבית לא עובר.
- (ג) תו"כ (יא) יכול אפילו המחזהו אצל החנוני ואצל השולחני יהי עובר עליו. תלמוד לומר אתך לא ילין אתך לרצונך;
- (ד) וכן אם יש לו הכסף לשלם ולא משלם בעל הבית עובר, אין לא הכסף לשלם בעל הבית לא עובר.
- (ה) שכירות בהמה וגם שכירות כלים אינו עובר בלא תלין אבל עובר בלא תעשוק.
- (ו) ועוד מדברי **החפץ חיים** שם ... דברי משנה כחשיב שם דברים שעובר בהן על ביומו תתן שכרו וגם הלאו דבל תלין. ועוד דבר דיש בו משום ביומו ואין בו משום בל תלין כגון גר תושב. ואמאי לא כחשיב בהיפך דיש דבר שיש משום בל תלין ואין בו משום ביומו תתן שכרו כגון קרקעות ועיין. השו"ע אומר כי יש מחלוקת האם עובר בהלנת שכר שכירות קרקע ובתים.

ספר ויקרא משה רבנו מפי הגבורה אמר, ספר דברים מ"ר ברוח הקודש אמר, כיצד למד מויקרא לומר בדברים על שכיר הלילה?
ספרא קדושים פר' ב' (ט) (וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעהך.. יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר תלמוד לומר **ולא תנגול**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. ואיזה זה הכובש שכר שכיר. **(וי' קד' יט,ג) לא-תלין פעלת שכיר אתה עד-בקר**. אין לי אלא שכר האדם שכר הבהמה והכלים מנין. **שכר הקרקעות** מנין. תלמוד לומר. **לא-תלין פעלת כל דבר: (י) עד-בקר** אינו עובר עליו אלא עד בוקר הראשון יכול אפילו לא בא ולא תבעו תלמוד לומר **אתה**. לא אמרתי אלא שלא ילין אתך לרצונך: **(יא)** יכול אפילו המחזהו אצל החנוני ואצל השולחני יהי עובר עליו. תלמוד לומר אתך לא ילין אתך לרצונך: **(יב) (וי' קד' יט,ג) לא-תלין פעלת שכיר אתה עד-בקר** אין לי אלא שכיר יום שהוא גובה כל הלילה. שכיר הלילה שגובה כל היום מנין תלמוד לומר **(דב' תצא כד,טו) ביומו תתן שכרו**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ו
תמצית ההשקפה: אתנח, סלוק – סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – מרכא; רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא – טפחא – רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב ששישה לגדול, יחול לרבות, מכל פסוק; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שההלכה הלה רק על חלק מפרטיה; מרכא-רב – מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסוק – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש – גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואלא – מלמד) דרוש בפסוק בכענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מוציאה, תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מוציאה; פיר – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.2 ויקרא קדשים יט,א

ויקרא קדושים יט,ט: וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִחְלֶה פֶתַח שַׂדֶּךָ לְקָצֵר וְלִקְטַט קִצְרֵיךָ לֹא תִלְקַט:

וּבְקִצְרֹכֶם אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם – פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות כפשט הכתוב. תורה תמימה (א) וּבְקִצְרֹכֶם לרבות של שותפות⁽¹²⁾ [חולין קל"ה ב'] (ב) וּבְקִצְרֹכֶם – פרט לכשקצרוה עובדי כוכבים קצורה לסטים⁽¹³⁾, קרסמוה נמלים, שברתה הרוח או בהמה⁽¹⁴⁾ [תו"כ]:

אֶת-קִצְרֵי – רלב"ג ... מה שיתלש יחד, גדר הקצירה היא לקיטת התבואות על ידו או על ידי שלוחו, לתכלית שיאסוף זה אל ביתו.

ומה שישחית הבעל חיים, או ילקטוה הלסטים לעצמם, או שישחית באופן אחר – לא יקרא "קצירה".

תורה תמימה וּבְקִצְרֹכֶם וגו' - אין לי אלא קוצר, תולש מניין, ת"ל לְקָצֵר, עוקר מניין, ת"ל קִצְרֵיךָ⁽¹⁵⁾ [ירושלמי פאה פ"א ה"ד]:

תורה תמימה הערה (כה) דשתי אלה התיבות (טט לקצר קצירה) אינם מוכרחות לגופיה דקרא, ובאו לדרשה. ומ"ש ת"ל קִצְרֵיךָ הנה בבבלי חולין

קל"ז א' איתא בזה ת"ל בקצריך, והוא בפ' אמור בענין פאה, וגירסא זו נכונה, יען כי לגירסא שלפנינו אינו מבוואר כל כך, שהרי קִצְרֵיךָ כתיב בלקט

ולא בפאה. והנה בחולין שם ובתו"כ הגירסא קוטף מניין, וכן הכונה כאן שקוטף בידיו מלילות השבלים, ובתוספתא פ"ק דפאה איתא היה מקטף ומכניס לתוך ביתו פטור מן השכחה ומן הפאה. ולכאורה פליגא התוספתא אדרשה זו שהובא בגמ' בבבלי וירושלמי, ובעל מה"פ בפירושו

לירושלמי העיר בזה ונרחק מאד. אמנם יתברר הענין עפ"י מ"ד בחולין שם, תנא חדא, השוטף את הרחלים והצמר נתלש מהן פטור מראשית הגז, ותני חדא

חייב, לא קשיא, הא רבנן הא ר' יוסי, דתניא, ר' יוסי אומר לַקְטַט קִצְרֵיךָ ולא לַקְטַט קִצְרוֹךָ, אלמא קצירך דוקא, ה"נ גז דוקא, אמר ליה רב אחא לרב

אשי, מודה ר' יוסי במידי דאורחיה, ופירש"י כגון בצלים ושומים, דקוטף שלהן זו קצירן, דתניא ר' יוסי אומר, קִצְרֵי, אין לי אלא קציר, עוקר מניין,

ת"ל לְקָצֵר, תולש מניין, ת"ל בקוצריך, ועי"ש. ולפי"ז הדבר פשוט מהגמרא והירושלמי וכן התו"כ איירי במידי דאורחיה והתוספתא איירי במידי

דלאו אורחיה. וראיה מכרחת לזה, שהרי הירושלמי גופיה בפ"ג ה"ב דפאה מביא סתמא דברייתא לקט קצירך ולא לקט קיטוף, ואם לא נחלק

כמש"כ, הרי דרשות הירושלמי סותרות זו את זו, דדוחק לחלק בין לקט לפאה, שבכל דינים דינם שוה. וגם הרמב"ם כנראה חולק כמש"כ, שכן

כתב בפ"ה ה"ב ממתנ"ע היה קוצר ביד ולא במגל, הנופל ממנו אינו לקט, אבל התולש דברים שתולשים אותם, הנופל מידו הוא לקט, וה"ה לפאה כמש"כ שם פ"ב, וזה כמש"כ:

לְקָצֵר – אתנח, מגביל מצות פאה לקט ושכחה לדרך ליקוט הפרי כדרכו או שלא כדרכו מהגמרא והירושלמי וכן התו"כ איירי במידי

דאורחיה והתוספתא איירי במידי דלאו אורחיה. רמב"ם בפ"ה ה"ב ממתנ"ע היה קוצר ביד ולא במגל (טט – שזה לא כדרך ליקוט תבואה), הנופל

ממנו אינו לקט, אבל התולש דברים שתולשים אותם (טט – שזה כדרך ליקוט פירות), הנופל מידו הוא לקט, וה"ה לפאה כמש"כ שם פ"ב,

אֶת-קִצְרֵי – מה קציר מיוחד שהוא אוכל ונשמר וגדולו מן הארץ ולקיסתו כאחת ומכניסו לקיום, אף כל שהוא כן חייב בפאה⁽¹⁶⁾

[תו"כ]:

אֶת-קִצְרֵי – מקף כרב-משמע, משמע (א) דסתם קציר הוא (מוגדר ע"י תנאים אחרים המרומזים בטעם מונח של אֶת-קִצְרֵי והם) אוכל

ונשמר וגדולו מן הארץ ולקיסתו כאחת ומכניסו לקיום. (ב) והנה כפי פשטות הלשון ממעט כל אלה (שאינם כתנאים ב-(א)) מלשון קציר

אף-על-פי שקוצרים, תולשים או מלקטים אותם.

תורה תמימה הערה (כו) אוכל בא לאפוקי ספיחי סטים והוא מין צבע וחזי לאכילה רק ע"י הדחק. ונשמר – לאפוקי הפקר, והיינו שהפקיר אחד

את הקרקע עם התבואה ונקצרה ברשות הפקר ואח"כ זכה אחד בהקרקע עם העמרים פטור מפאה, ועי' מש"כ בסמוך אות נ"ב, ועי' בפ' הסמוך

בדרשה תעזוב דיש מין הפקר שחייב בפאה, וגדולו מן הארץ ממעט כמהין ופטירות שגדלים מאויר, וע"ל בפ' ראה ממעט אלה מלשון תבואת זרעך

דבר שהוא נזרע ומצמיח, יצאו כמהין ופטירות שאין נזרעין ומצמיחין, ודריש כן התם משום דלא כתיב שם ארץ וכאן דריש מארץ משום דלא כתיב

זרע. ולקיסתו כאחד ענינו שהתבואה של אותה חלקת השדה מתבשלת כאחד, לאפוקי תנאה וכיוצא בזה מן האילנות שיש בהם בהאילנות עצמן

מעט נגמרו היום ומעט למחר ולכמה ימים, ואין מלקטין אותן כאחד רק בזמנים שונים. וטעם הפטור בזה משום דכיון דיש רשות לבעה"ב להניח

פאה כל משך זמן הלקיטה לא יצפו העניים לפאה כזו, שעד שישמרו כל משך זמן הלקיטה יפסידו במקום אחר. ומכניסו לקיום ממעט ירק שאינו

מתקיים והשווי שלהם מועט ואין שוה להעניים להמתין עד אחר הקצירה, שבתוך כך יכולים להפסיד בשדות אחרות, וזה הטעם הוא בכל הדברים

שממעט. והנה כפי פשטות הלשון ממעט כל אלה מלשון קציר, דסתם קציר הוא אוכל ונשמר כזו, וכ"מ בר"ש פ"א מ"ד דפאה, אבל הר"מ ורע"ב

הביאו דרשות מיוחדות על כל פרט ופרט, ולא ידעתי מניין אלה להם, וע"ל אות נ"ב:

רש"י עה"י וְלִקְטַט קִצְרֵיךָ – שבלים הנושרים בשעת קצירה אחת או שתיים, אבל שלש אינן 'לקט' (ראה משנה פאה ו,ה).

רלב"ג וְלִקְטַט קִצְרֵיךָ לֹא תִלְקַט: ... הנה לקט הוא לפי הוראת הגדר - מה שיפול מתוך ידו בלקטו השבלים הנקצרות, או הנופל

מתוך המגל, שהוא הכלי ללקט; כאלו תאמר, שנשארה שם שכולת אחת או שתיים שלא נקצרו, ולא נשאר סביב דבר יקצרו עמו;

ואולם בזולת זה האופן לא יהיה לקט, והנה הוא שכולת אחת או שתיים יחד. אבל אם היה יותר מזה, הנה הוא 'קציר' לא 'לקט הקציר'

- והוא מבוואר מצד הוראת הגדר

לֹא – מרכא לרבות מספר השבלים, תִלְקַט – סלוק להגביל. אם הותיר יותר משתי שבלים על עמדם בקצירה או נשרו יותר משתי שבלים

מידו או מכלו כגון מגלו, אינם שכחה ולקט.

ויקרא קדשים יט,י: וְכִרְמָךָ לֹא תַעֲזוֹב וְפִרְט פְּרֻמָּךָ לֹא תִלְקַט לְעֵנִי וְלִגְרַת תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:

ר' יוסף בכור שור לְעֵנִי וְלִגְרַת תַּעֲזֹב אֹתָם אֲנִי ה' - כלומר: לשמי תַּעֲזֹב אֹתָם, ולא להתפאר ולא להתגדל.

אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – טפחא מרכא סלוק. אֲנִי – טפחא, בתפקיד (א) שנוי משמעות (ב) פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו. אם לשמי

תַּעֲזֹב אֹתָם, ולא להתפאר ולא להתגדל, אזי טעם טפחא של אֲנִי אינה מנתקת אלא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו ה'

אֱלֹהֵיכֶם וביחד קים יחוד עצמותו ומהותו של הבורא עם שמו ומלכותו, אבל אם לא תעזוב או תַּעֲזֹב אֹתָם להתפאר ולהתגדל אזי טעם

טפחא של אֲנִי מנתקת, ולא רק שאין יחוד אלא כפ' רש"י עה"י אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – דיינן להפרע, ואיני גובה מכם אלא נפשות, שנאמר

"אל תגזל דל" וגו' (מש' כב,כב) "כי ה' יריב ריבם" וגו' (שם,כג). בפסוקים: טפחא כאן מלמד על שנוי משמעות: אם עושים לשמי אני

עמכם, אם עושים נגדי – מנתקים עצמם ממני אזי אני נגדכם. אם עושים כרצוני אני עמכם, אם רצונכם כנגדי אני נגדכם.

ויקרא קדשים יט,יג: לֹא-תַעֲשֶׂק אֶת-רַעְיָךְ וְלֹא תִגְזֹל לֹא-תִלְוֶיךָ פַּעֲלַת שִׂכְרֵיךָ אֶתְךָ עַד-בֹּקֶר:

ויקרא קדשים יט,טו: לֹא-תַעֲשֶׂוּ עִוְלָה בַּמִּשְׁפָּט לֹא-תִשְׂאָ פְנֵי-גֹל וְלֹא תִחַדֵּר פְּנֵי גֹדֹל בְּצַדֵּק תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ:

לֹא-תַעֲשֶׂוּ עִוְלָה בַּמִּשְׁפָּט – מרכא (= מאריך) פשטא זקף-קטן, מצוות השם רלד (מצוות ל"ת קלח) שלא לעשות עול במשפט, שנאמר

לֹא-תַעֲשֶׂוּ עִוְלָה בַּמִּשְׁפָּט, פרוש שלא לזכות את החייב, ולא לחייב את הזכאי. ובכלל זה שלא לענות את הדין אחר שנתברר לדיין איך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 המצוות ההשקפות: אנתח, סלוק – סוף-פסוק – מגביל: מונח – רבוי: מהפך פשטא – מוציא מפשט: מרכא – מאריך: רבוי: דרנא – מצרף: תביר – מחלק, ממעט, לא ממש: טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט: מרכא טפחא – קב' עשויה לגדול, יתור לרבות, יתור לרבות, מכל מקום: דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהיה לפרטיות: מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיות: מרכא-רב-מצב על המוטעם, ב"כ מצב אחד נדרש: פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים: זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו: פשטא – פשוט, 1: זקף-קטן – 2: זקף-גדול – 3: רביע – 4: ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף: השלישי: (קטמא – סדר קדמות: אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין: קטמא אולא – מלמד) דרוש בפסוק בכענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל: תלישא-קטנה – תרסא – דרוש בפסוק ששור, מוציאה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור, מוציאה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

הדין, והוא מאריך בדברים ברורים כדי לצער אחד מבצעי הדינים, והרי זה בכלל עוול, ואין לוקין על לאו זה, שאין בו מעשה, ונוהג בכל מקום ובכל זמן בדינים.

ספרא קדושים פר' ב' (ט) (וי קד' יט,ג): לא-תעשק את-רעך. יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר. ואיזה זה הכובש שכר שכיר.

מניין עשויה להלמד דרשת תו"כ הנ"ל על איש גיבור חכם עשיר? אפשר כי מ-(וי קד' יט,ט) **לא-תעשו עול במשפט** (סלוק של הפסוק הקודם) מרכא פשטא זקף-קטן, יש ללמוד אלפני לפניו, כמוסבר להלן.
 על (וי קד' יט,ט) **לא-תעשו עול במשפט** כתב ב- **מצוות השם רלד (ל"ת קלה)** שזאת מצוות **שלא לעשות עוול במשפט**. המשך הפסוק (וי קד' יט,ט) **לא-תשא פני-ך** אינו תיאור למצוה רלד אלא תיאור למצוה הבאה שבפסוק **מצוות השם רלה (ל"ת קלט) שלא להדר פני גדול בדין**, לכן אפשר כי תבנית הטעמים (וי קד' יט,ט) **לא-תעשו עול במשפט** (סלוק של הפסוק הקודם) מרכא פשטא זקף-קטן, יש ללמוד אלפני לפניו, מלמד אלפני לפניו אל וזה מקור לדרשת תו"כ איש גיבור חכם עשיר, **ספרא קדושים פר' ב' (ט) (וי קד' יט,ג): לא-תעשק את-רעך.** יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר

ויקרא קדשים יט,יח: לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה':

רש"י ואהבת לרעך כמוך – אמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה (ראה תו"כ קדושים פרשתא ב פרק ד,יב).

ע"פ **ליקוטי שיחות חלק יז**, ע' 215 האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן בדרך פשט אין מצוות ואהבת לרעך מצווה בפני עצמה אלא הכלל של המצוות שבין אדם לחברו, וקיומה היא בקיום המצוות שבין אדם לחברו המפורטות בתורה כמו צדקה, גמ"ח, אסוק גנבה, גזלה, נקמה, נטירה וכד', כשאדם מקיים את הצווים לאהוב כל אחד מישראל כגופו, ודאי מקיים את כל המצוות האלו.
ראב"ע וטעם **אני ה'** – כי **אני**, אלוה אחד, בראתי אתכם.

ר' יוסף בכור שור ואהבת לרעך כמוך - כמו שאתה רוצה שיאהוב אותך: דעלך שני לחברך לא תעביד (ע"פ שבת לא,א). ולכך כתב:

ואהבת לרעך כמוך - פירוש הוא: **כמוך** ביראה; ואם לאו - לא תאהבנו, שנאמר "יראת ה' שנאות רע" (מש' ח,יג) "הגה"ה]. שאינו אומר שיאהב אחר כמו עצמו, אלא כתיב "וחי אחיך עמך" (וי' בה,לו) - חייך קודמים לחיי חבריך (ראה ב"מ סב,א). שאם היה רוצה לומר שיאהב אחר כמו עצמו, היה לו לכתוב "ואהבת את רעך כמוך"; וכן "ואהבת לו כמוך" (להלן, לד) - ולא כתב "ואהבת אותו כמוך". אבל במקום אחר, שכתב "ואהבתם את הגר" (דב' י"ט), לא כתב "כמוך".
 "ואהבת לו" - משמע: לעשות לו "כמוך", כמו שאתה רוצה שיעשה הוא לך, כמו שפירשנו. ואם תאמר: מאי שנא שאין הקדוש ברוך הוא מזהיר בילאו' על אותו שלא רצה להשאיל לי מגולו ולא היה לו שום טענה עליו, שלא עשיתי לו מאומה, ועלי, שיש לי טענה עליו, שלא רצה להשאיל לי, הוזהיר בילאו' אם לא אשאיל לו קרדומי? איכא למימר, שאותו - לא הניח בשנאה, אלא שחביבה עליו מגולו ואינו רוצה להשאילו; ולא הכריחו הכתוב להשאיל את שלו שלא כרצונו. אבל לך, שקרדומך עשוי להשאיל, שהרי היית משאיל לו לולא הנקימה, ואם כן - משנאה ומרוע לב אתה מניח להשאיל: ואומר לך הקדוש ברוך הוא: תנצח האהבה שיש לך עמי את השנאה שיש לך עמו, ותשאיל לו בשביל אהבתי, ולא **חוסם**; ומתוך כך יבא שלום ביניכם. וכן תמצא גבי "כי תראה חמור שנתן רובך תחת משאו" (שמי' כג,ה), שאמר הקדוש ברוך הוא: תנצח האהבה שיש לך עמי את השנאה שיש לך עמו, ותסייעו בשביל אהבתי; וזהו "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (מש' ג,יז). **אני ה'** - וראויה אהבתי לשפח את השנאה.

ואהבת לרעך – מרכא טפחא, בתפקיד יתור לרבות על המצווה הכללית את כל המצוות הפרטיות של בין אדם לחברו. ועוד רבוי אהבה כדי להתגבר על מעצורים כפי' **ר' יוסף בכור שור ואהבת לרעך כמוך** ואומר לך הקדוש ברוך הוא: תנצח האהבה שיש לך עמי את השנאה שיש לך עמו,

כמוך – אנתח, מגביל אהבה זאת כפי' **רשב"ם ואהבת לרעך כמוך** - אם רעך, אם טוב הוא; אבל אם הוא רשע – כדכתיב **יראת ה' שזאת רע (משלי ח,יג)**, וכפי' **ר' יוסף בכור שור כמוך** - ביראה; ואם לאו - לא תאהבנו, שנאמר "יראת ה' שנאות רע" (מש' ח,יג). ועוד מגביל

שאינו אומר שיאהב אחר כמו עצמו, אלא כתיב "וחי אחיך עמך" (וי' בה,לו) - חייך קודמים לחיי חבריך (ראה ב"מ סב,א), וכן פ' **רמב"ן** ועוד שכבר בא רבי עקיבא ולמד (ראה ב"מ סב,א): חייך קודמין לחיי חבריך, אלא מצות התורה שיאהב חבריך בכל ענין כאשר יאהב את נפשו בכל הטוב. **רלב"ג ואהבת לרעך כמוך** - רוצה לומר, שיאהבהו כגופו, ולזה יבחר לו כפי היכולת - הטובות האפשריות לו, וירחיק ממנו ההזיקים, כמו שיעשה זה לעצמו. אלא שהמצוה בזה הוא באופן שלא יגיע בו נזק לאוהב מפני זאת האהבה, ושלא יחוייב לאדם להניח מלאכתו מפני מלאכת חברו, כי אהבתו עצמו קודמת לאהבתו זולתו.

כמוך – גי' א-להי"ם, ואפשר שזהו רמז למאמרו של רבי עקיבא **משנה מסכת אבות פ"ג,מ"ד** הוא (רבי עקיבא המוזכר במ"ג) היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר **(בר' נח ט,ט) בצלם אלהים עשה את-האדם**. חביבין ישראל שנקראו בניו למקום חבה יתירה נודעת להם שנקראו בניו למקום שנאמר (דברים י"ד) בניו אתם לה' אלהיכם חביבין ישראל שניתן להם כלי חמדה חבה יתירה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם שנאמר (משלי ד) כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזובו:

ואהבת לרעך כמוך – אמר רבי עקיבא: זה כלל גדול בתורה, אפשר כי **כמוך** – גי' א-להי"ם, מרמז אל **אבות פ"ג,מ"ד** (אמר רבי עקיבא) חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר (בראשית ט) בצלם אלהים עשה את האדם **ואהבת לרעך** – כי אתה בצלם א-להים ורעך הוא בצלם א-להים, שניהם חלק מא-להות.
אני – מלת אני מציינת במקומות אחדים יראת ה', מלת ה' מציינת רחמים, אהבת ה'. ה' – סלוק, מגביל.

אני – טפחא, בתפקיד פותח טפח להתאפיין מה' ובתפקיד התפשטות האפיון המאוחד לכתוב לפניו, בסיכום: **אני ה' כפי' ר' יוסף בכור שור** ראויה אהבתי (ויראתי) לשפח את השנאה. שמיראת ומאהבת ה' בלבד, ולא מעצמו האדם מתגבר לקיים מצוות בין אדם לחברו, כי הוא וחברו הם גלויים של צלם א-להות (**כמוך** – גי' א-להי"ם).

אפשר כי זה אחד מהמקורות למאמר בתורת חב"ד דישאל וקודשא-ברוך-הוא כולא חד, כגון שנשמות ישראל מושרשות בעצמות הבורא וניכר בגלוי כי הקשר של נשמות ישראל ואלקות הוא קשר של אחדות מוחלטת.

טט - **משנה מסכת אבות פ"ג,מ"ד** הוא (רבי עקיבא המוזכר במ"ג) היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר **(בר' נח ט,ט) בצלם אלהים עשה את-האדם**: טט – אפשר שהמאמר נתמך ע"י תבניות הטעמים דומות בפסוקים הבאים:

(בר' א,כז) ויברא אלהים את-האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו ובר ונקבה ברא אדם: מוטעמות באותה תבנית כמו **(וי קד' יט,יח) לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה':**

עד כדי כך שאותיות מלות **לא-תקם** מכילות אלקם (ק' במקום ה')

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
 תפצית ההשעיות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאייר; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טפחא – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששועיה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מקף-רב-מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גזול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישית; (קדמא – סדר קדימות; אלא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואזלא – מלמד) דרוש בפסוק כבענין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שער, מוציא; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שער, מוציא; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנישא אחר בהלכה;

1.3 ויקרא קדשים יט,א (התשע"ו)

ויקרא קדושים יט,ג: לא-תעשק את-רעך ולא תגזל לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר: דברים כי תצא כנדיד – טו: ס [יד] לא-תעשק שכיר עני ואביון מאתיך או מנרתך אשר בארצה בשעריך: [טו] ביומו תתן שכרו ולא-תבוא עליו השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את-נפשו ולא-יקרא עליו אל-ה' ותנה בה קטא: ס

ספרא קדושים פר' ב' (ט) לא-תעשק את-רעך. יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר תלמוד לומר **ולא תגזל**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. ואיזה זה הכובש שכר שכיר.

(יט,ג) לא-תעשק את-רעך - מרכא טפחא, (א) מרכא טפחא, יתור לרבות כל אדם בלא תעשק, (ב) טפחא בתפקיד פותח טפח להתאפיין מהכתוב אחריו, ולפרש כי לא תעשוק זה הוא **בממון** כנאמר **בת"כ** **ולא תגזל**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. **ולא תגזל** - מונח אתנח, רבוי והגבלה, ריבה בסוגי ממון והגביל את הכתוב כאן ע"פ **ת"כ** ואיזה זה הכובש שכר שכיר.

יש בכיכוש שכר שכיר שתי הלנות

- (א) ב-(וי' קד' יט,ג) הלנת לילה לשכיר יום שתשלמו עד עמוד השחר
- (ב) ב-(דב' כ"ת כד, טו) הלנת יום לשכיר לילה שתשלמו עד שקיעת החמה או עד צאת הכוכבים שאחריו.

במה נבדלים אופני השכירות לגבי **לא-תלין פעלת שכיר אתך** ?

החפץ חיים הביא דעות בשו"ע שלא עובר בשכירות קרקעות. בנוסף **(דב' תצא כד, טו) ביומו** – תרסא, מלמד על שיעורי זמן ומידרוג מתי השוכר עובר **לא-תלין** ומתי אינו עובר. **לא-תלין** – מקף כרב-מצב ההלנה (א) אם השכיר עמד בתנאים של דרישת השכר (דרש בזמן, נשכר ע"י בעל הבית) (ב) אם השכיר לא עמד בתנאים של דרישת השכר.

לגבי מצב (א) תנאי דרישת השכר שיש בה הלנה הם:

מהכתוב **(וי' קד' יט,ג) שכיר אתך** נלמד (א) שאם השכיר אינו דורש שכרו בזמנו, אין בעל הבית עובר, (ב) אם בעל הבית שכר הפועל באמצעות שליח, וגם שכירות בהמה וגם שכירות כלים אינו עובר ב- **לא-תלין** ואינו עובר ב-**(דב' תצא כד, טו) ולא-תבוא עליו השמש** ולא בעשה **ביומו תתן שכרו** אבל עובר בלא תעשוק.

עד-בקר – מקף כרב-מצב (א) הגיץ (ב) עלות השחר, **עד-בקר** – סלוק מגביל לומר לא עד הגיץ אלא עד עלות השחר, אבל בחומש דברים לגבי שכירות לילה דווקא האריך בזמן התשלום **(דב' תצא כד, טו) ולא-תבוא עליו השמש** – שלכתחילה עד שקיעה ובדיעבד עד צאת הכוכבים.

רש"י (וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעך. - זה הכובש שכר שכיר (ראה **ת"כ קדושים פרשתא ב,ט**). וע"פ תו"כ הנ"ל הכובש שכר שכיר עובר בחמש לאו ואחד עשה והמונה רביע המרמז לכך נמצא בתבנית הטעמים לקרא **(דב' תצא כד, טו) ולא-תבוא עליו השמש** – דרגא מונה רביע, כאשר הדרגא אלפניו ל**(דב' תצא כד, טו) לא-תעשק שכיר** ובלשון דומה ב-**(וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעך** (כעין היקש מזה לזה)

עליו השמש - מונח רביע, אפשר מרמז ל- **תו"כ קדושים פרשתא ב,ט** הכובש שכר שכיר עובר בחמש לאו ואחד עשה

- (i) כל סוג שכיר מהנ"ל ששכרו בעל הבית עצמו עובר בלא תלין, לעומתו כל סוג שכיר ששכרו ע"י שליח, לא עובר.
- (ii) כמו-כן אם השכיר תבע שכרו בזמן בעל הבית עובר, אם השכיר לא תבע שכרו בזמן בעל הבית לא עובר.
- (iii) תו"כ (יא) יכול אפילו המחזה אצל החנוני ואצל השולחני יהי עובר עליו. תלמוד לומר אתך לא ילין אתך לרצונך:
- (iv) וכן אם יש לו הכסף לשלם ולא משלם בעל הבית עובר, אין לא הכסף לשלם בעל הבית לא עובר.
- (v) שכירות בהמה וגם שכירות כלים אינו עובר בלא תלין אבל עובר בלא תעשוק.
- (vi) ועוד מדברי **החפץ חיים** שם ... דברי משנה כחשיב שם דברים שעובר בהן על ביומו תתן שכרו וגם הלאו דבל תלין. ועוד דבר דיש בו משום ביומו ואין בו משום בל תלין כגון גר תושב. ואמאי לא כחשיב בהיפך דיש דבר שיש משום בל תלין ואין בו משום ביומו תתן שכרו כגון קרקעות ועיין. השו"ע אומר כי יש מחלוקת האם עובר בהלנת שכר שכירות קרקע ובתים.

ספר ויקרא משה רבנו מפי הגבורה אמר, ספר דברים מ"ר ברוח הקודש אמר, כיצד למד מויקרא לומר בדברים על שכיר הלילה?
ספרא קדושים פר' ב' (ט) (וי' קד' יט,ג) לא-תעשק את-רעך.. יכול אפילו אמר איש פלוני גבור הוא והוא אינו גבור איש פלוני חכם והוא אינו חכם איש פלוני עשיר והוא אינו עשיר תלמוד לומר **ולא תגזל**. מה הגזל מיוחד שהוא של ממון אף עושק דבר של ממון. ואיזה זה הכובש שכר שכיר. **(וי' קד' יט,ג) לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר**. אין לי אלא שכר האדם שכר הבהמה והכלים מנין. שכר הקרקעות מנין. תלמוד לומר. **לא-תלין פעלת כל דבר: (י) עד-בקר** אינו עובר עליו אלא עד בוקר הראשון יכול אפילו לא בא ולא תבעו תלמוד לומר **אתך**. לא אמרתי אלא שלא ילין אתך לרצונך: **(יא)** יכול אפילו המחזה אצל החנוני ואצל השולחני יהי עובר עליו. תלמוד לומר אתך לא ילין אתך לרצונך: **(יב) (וי' קד' יט,ג) לא-תלין פעלת שכיר אתך עד-בקר** אין לי אלא שכיר יום שהוא גובה כל הלילה. שכיר הלילה שגובה כל היום מנין תלמוד לומר **(דב' תצא כד, טו) ביומו תתן שכרו**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טוד"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשע"ז
תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק – מגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שני משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה שההלכה חלה רק על חלק מפרטיה; מרף-רב – מצב של המוטעם, בד"כ מצב אחד נדרש; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – תיקש; השלישי; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – מלמד) דרוש בפסוק בכעין חלק מ"ג מידות דר' ישמעאל; תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושא אחר בהלכה;

ויקרא קדושים יט,ט:

וּבְקַצְרְכֶם אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר וּלְקַט קִצְרֵךְ לֹא תִלְקֹט:

תורה תמימה אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם - אין לי אלא תבואה, קטניות מניין, ת"ל אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם [כל שבארצכם]⁽¹²⁾ [ירושלמי פאה פ"א ה"ד]:

אֶת-קִצְרֵי אֲרֻצְכֶם – זקף-קטן בתפקיד של שתי משפחות גידולים, תבואות וקטניות, ששניהם מקיימים אֶת-קִצְרֵי - מה קציר מיוחד שהוא אוכל ונשמר וגדולו מן הארץ ולקטיתו כאחת ומכניסו לקיום, אף כל שהוא כן חייב בפאה⁽¹²⁾ [תו"כ]:

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל כל אחד חלה ההלכה, ואלו מקומות שונים בשדה כנאמר ב- ירושלמי פאה פ"א ה"ג ... ונתנין פיהא מתחילת השדה ומאמצעה רבי שמעון אומר ובלבד שיתן בסוף כשיעור וגו'.
מ- וּלְקַט קִצְרֵךְ - מרכא טפחא אחרי אתנה הבא לאפין בלימוד סמוכין את הקרא שלפניו. כשם שהלקט פטור ממעשרות (כנראה תרו"מ) כך גם הפאה פטורה מהם אף שהיא במחבור ותלוש (חתוך מהקרקע בכל אופן) והלקט רק בתלוש (קצור)

גמרא ירושלמי פאה פ"א ה"ה בסיפא

..ועל הלוקח פירות תלושים מן הגוי. פטורות מן המעשרות.

אור יעקב שנאמר (דב' שפ' יחג), ראשית דגנך וגו' תתן לו ודרשו [מנחות סז,א] דגנך ולא דיגון עכו"ם שכל שנתמרחו ביד הגוי שוב אין ישראל הלוקח ממנו מתחייב במעשרות.

טט - בקצרה מן לעיל נלמד שעני הלוקח אחרי מירוח יכול ליטול מעשר עני לעצמו

גמרא ... מ"ט דברבי (טט) - זה אינו רבי יהודה הנשיא שהוא בר פלוגתא שלו בסוגיה זאת), לקט שכחה ופאה אין טובלין. אור יעקב
התבואה קודם שהפרישו ממנה לקט שכחה ופאה אין בה איסור טבל, לפיכך אזהרת עני על שלו חלה על מי שהפריש הפאה, שאז הוא עיקר קביעות השם פאה.

לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים קשורים לנושא הקציר, שעל חלק מהם לא חלה ההלכה. כפ' אור יעקב
התבואה קודם שהפרישו ממנה לקט שכחה ופאה אין בה איסור טבל,

לְקַצֵּר – אתנה, מגביל (א) רק לשדה הדיוט, כנאמר ב- ירושלמי פאה פ"א ה"ג ... רבי יוסי בשם רבי יהושע בן לוי: וּבְקַצְרְכֶם מה תלמוד לומר לְקַצֵּר - אלא אחת לגבוה ואחד להדיוט" ולכן אין משאירים פאה (טט - וגם לקט ושכחה) בשדה מוקדשת. ולכאורה זה עשוי להלמד ממלת שְׂדֵךְ, כפ' רלב"ג שלא נוהג בשדה הפקר, הקדש, נכרי. ולא לכן האם יש הגבלה אחרת?

גמרא ירושלמי פאה פ"ב ה"א ... תני רבי אושעיא, הפריש פאה משדה לחברתה לא קדשה. אור יעקב ... ועל כולם אמרו שאם עבר והפריש לא קדשה.

אליבא דהלכתא אין מניחין את הפאה משדה על חברתה.... שנאמר לא תכלה פאת שדך בקצרך (לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֵךְ לְקַצֵּר), שיניח בכל אחת ואחת פאה הראויה לה, ואם הניח משדה על חברתה אינה פאה (רמב"ם פ"ג ממתנ"ע ה"א)

פֶּאֶת שְׂדֵךְ - תניא, מניין שאם רוצה אדם לעשות כל שדהו פאה עושה, ת"ל פֶּאֶת שְׂדֵךְ ^(ב) [נדרים ו' ב']:

פֶּאֶת שְׂדֵךְ - לחייב על כל שדה ושדה^(ג) [תו"כ]:

שְׂדֵךְ - שדך כל שהוא משמע, מכאן היה ר' עקיבא אומר קרקע כל שהוא חייבת בפאה^(ד) [שם פ"ג ה"ז]:

פֶּאֶת שְׂדֵךְ – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות פאה עד כל השדה, יתור לרבות כל שדה ושדה להניח בו פאה ולא שיתן בשדה מסוים פאה גדולה ובשדות אחרים ימעט או לא יתן כלל, יתור לרבות כל קרקע.

ויקרא קדשים יט,ט:

אֶת-חֻקְתֵי תִשְׁמְרוּ

בְּהַמְתֵּךְ לֹא-תִרְפִיעַ פְּלִאִים שְׂדֵךְ לֹא-תִזְבַּע פְּלִאִים

וּבְגֵד פְּלִאִים שֶׁטָּנְזוּ לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ:

ראה בבלי ביצה ידב, משנה. משלחין כלים, בין תפורין בין שאינן תפורין, ואף על פי שיש בהן כלאים,

גמרא. בשלמא תפורין - חזו למלבוש; שאין תפורין נמי - חזו לכסויי, אלא כלאים למאי חזו? וכי תימא (ואם תאמר): חזו למימך תותיה (ראויים להציע תחתיו ונתמך ע"י), והתניא: (וי קד' יט,ט) לֹא יַעֲלֶה עֲלֶיךָ - אבל אתה יכול להציעו תחתך. (ואף על פי שמן התורה מותר בהצעה תחתיו ולא בלבוש עליו) אבל אמרו חכמים: אסור לעשות כן, שמא תכרך לו נימא על בשרו.

(וי קד' יט,ט) לֹא יַעֲלֶה – מרכא טפחא, כיתור לרבות על איסור לבוש כלאיים על הגוף מלמעלה גם הצעת כלאיים רכים תחת הגוף ש- לֹא יַעֲלֶה מהם נימא שתכרך על בשרו, כ-אמרו חכמים: אסור לעשות כן, שמא תכרך לו נימא (שתעלה מהמצע תחתיו) על בשרו. הסבר זה הוא ממש כפשוטו של המקרא.

בבלי ביצה ידב, אלא בקשין, וכי הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע: האי נמטא גמדא דגרש שריא. אמר רב פפא: ערדלין אין בהן משום כלאים, אמר רבא: הני צררי דפשיטי אין בהם משום כלאים, דבורני - יש בהם משום כלאים. רב אשי אמר: אחד זה ואחד זה אין בהן משום כלאים, לפי שאין דרך חמום בכך.

(וי קד' יט,ט) עֲלֶיךָ – סלוק, מגביל את איסור לבוש הכלאיים לאריג רך שמחמם, ומרבנן גם הצעת כלאיים רכים מתחתיו, אבל

בכלאיים קשים אין איסור כלאיים מפני שאין דרך חימום בכך.